

BUDÚCNOSŤ EURÓPSKEJ BEZPEČNOSTI PO BREXITE

Spojené kráľovstvo je stálym členom BR OSN, jednou z piatich pôvodných jadrových mocností, a zároveň jedným z najväčších prispievateľov do obranného rozpočtu Európskej únie. Bez ohľadu na konečný výber scenára odchodu štátu z Únie bude mať brexit dopad na budúce formovanie európskej bezpečnosti.

Podľa posledných zverejnených údajov Eurostat-u z roku 2016, v absolútnych číslach Spojené kráľovstvo vydávalo najviac finančných prostriedkov na obranu spomedzi všetkých členských štátov EÚ (47,2 mld. v roku 2016), čo predstavovalo takmer štvrtinu celkových výdavkov EÚ na obranu. Podľa rovnakého zdroja za rok 2016 Spojené kráľovstvo (2,0%) spolu s Estónskom (2,4%) a Gréckom (2,1%) patrí k jediným členským štátom EÚ, ktorých výdavky na obranu presahujú hranicu 2% HDP stanovenú záväzkom voči NATO z roku 2006. Pri pohľade na konkrétne obranné spôsobilosti sú pre EÚ relevantné najmä britské jadrové ponorky a bezpilotné lietadlá. Otázky vyvoláva aj budúcnosť pobočiek európskych firiem v štáte zameraných na vývoj sonarov, palubných radarov či raketových zbrojných systémov (Airbus, Thales, Leonardo, MBDA), ktoré sú dnes integrované v európskom obrannom priemysle.

Základné línie dopadu brexitu na európsku bezpečnosť

Brexit otvára otázku budúcnosti európskych politik v oblasti bezpečnosti v prvom rade z hľadiska operácií v rámci Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ (SBOP). Hoci brexit ovplyvní fungovanie operácií aj z finančného pohľadu, ešte problematickejšou je sféra politického vplyvu a zabezpečovania fungovania misií. Ako príklad možno uviesť operáciu Atalanta zameranú na potláčanie pirátstva v oblasti Afrického rohu. Jedným z dopadov brexitu bude presun operačného veliteľstva EU NAVFOR z britského Northwoodu do španielskeho mesta Rota a Strediska pre námornú bezpečnosť v regióne Afrického rohu (MSCHOA) do francúzskeho Brestu. Z politického hľadiska k úspechu operácie prispeli dohody o súdnej spolupráci, zatýkaní a uväznení pirátov v Keni a Seychelách uzatvorené aj vďaka vplyvu Spojeného kráľovstva na krajiny Commonwealthu. Brexit preto znamená aj stratu diplomatického potenciálu pre budúce operácie EÚ.

Európske obranné a bezpečnostné iniciatívy nového prístupu Únie k zdieľanej bezpečnosti (EDF, PESCO, CARD) predstavujú druhý okruh oblastí ovplyvnených vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ. Spojené kráľovstvo sa usiluje o čo najužšiu zaangažovanosť vo všetkých uvedených platformách z viacerých dôvodov – medzi inými ide o otázku zjednodušenia vojenskej mobility, ako aj obranného výskumu a investícií do nových projektov. V prípade tvrdého brexitu by mohla krajina o oba benefity prísť. Dôsledky tvrdého brexitu by ale zároveň zasiahli aj EÚ, pretože Spojené kráľovstvo patrí medzi najväčších prispievateľov do výskumu a vývoja v obrannom sektore a disponuje tiež kvalitným know-how.

Treťou kritickou oblasťou je globálny satelitný navigačný systém Galileo. Na vývoji tohto systému, ktorého operačné parametre budú pri jeho plnej prevádzke minimálne porovnateľné s americkým systémom GPS, sú zaangažované viaceré britské spoločnosti. Takou je aj Surrey Satellite Technology – dcérska firma spoločnosti Airbus, ktorá sa podieľa na vývoji navigačnej technológie pre Galilea; ako aj britská filiálka kanadskej spoločnosti CGI, ktorá vyvíja šifrovaciu technológiu pre Public Regulated Service (PRS). Okrem toho, pozemná infraštruktúra systému je lokalizovaná aj na britských územiach (na Falklandoch a ostrove Ascension v južnej časti Atlantiku). Zatiaľ čo voľne dostupná lokalizačná a navigačná služba Galilea (OS – Open Service) by mala byť globálne prístupná širokému spektru európskych aj mimoeurópskych užívateľov, k zašifrovanej a precíznejšej službe PRS by mali mať prístup len vybrané vládne zložky a armády členských štátov EÚ. Pre Spojené kráľovstvo je jednou

z priorit zachovanie prístupu k PRS aj po vystúpení z EÚ, čo je však v protiklade k základnému zámeru budovania systému – vytvoreniu exkluzívneho klubu bez prístupu tretích krajín.

Perspektívy spolupráce

Viacerí analytici prichádzajú s tvrdením, že euroatlantický aspekt, ktorým je spoločné členstvo Spojeného kráľovstva a väčšiny (22) štátov Európskej únie v NATO, by mohol premostiť potenciálne negatívne dopady brexitu na budúcu spoluprácu Únie a Spojeného kráľovstva v oblasti bezpečnosti. Pre štát so spôsobilosťami, prestížou a postavením Veľkej Británie však zrejme nebude akceptovateľné spolupracovať s EÚ len na základe štandardných mechanizmov využívaných tretími krajinami (FPA – rámcové dohody o účasti, ktoré regulujú účasť tretích krajín na operáciách SBOP; alebo administratívne dohody regulujúce kooperáciu Európskej obrannej agentúry EDA s tretími krajinami). Podobne ako v iných oblastiach, aj v oblasti bezpečnosti sa Spojené kráľovstvo usiluje o privilegované postavenie a vzťahy s EÚ. Predstava o vytvorení platformy spolupráce na princípe akejsi SBOP Plus je však málo pravdepodobná. Vzhľadom na rozsiahly charakter aktivít v oblasti bezpečnosti je v súčasnej situácii reálnejšia možnosť, že ak k uvedenej spolupráci dôjde, bude založená skôr na ad-hoc dohodách, než na jednej univerzálnej medzinárodnej zmluve. Spojené kráľovstvo sa bude zároveň s najväčšou pravdepodobnosťou angažovať na európskej bezpečnosti aj mimo existujúcich bezpečnostných a obranných štruktúr NATO a EÚ. Príkladom je European Intervention Initiative (EI2), spustená v júni 2018 z iniciatívy Francúzska.

Záverom je potrebné dodať, že hoci brexit vyvoláva obavy z ďalšieho vývoja vo všetkých vyššie uvedených oblastiach na strane EÚ aj Spojeného kráľovstva, v konečnom dôsledku môže mať paradoxne pozitívny vplyv na budúcnosť európskej bezpečnosti. Zatiaľ čo v minulosti bolo Spojené kráľovstvo skôr štátom brzdiacim posun bezpečnostnej agendy EÚ v kontexte uplatňovania práva veta v rámci SBOP, po brexite by túto možnosť stratilo. To by mohlo eventuálne vyústiť do konštruktívnejšieho dialógu medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom v oblasti bezpečnosti, než kedykoľvek predtým.

Text: Mgr. Barbora Olejárová, PhD.
(Analytický útvar MO SR)